Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

Lausunto

1 Johdanto

Käsittelen Maa -ja metsätalousministeriön tekemän selvityksen (31.8.2018) osaa ”*Tavoitteet*”, koska näihin keskittyvät susikannan hoidon keskeisimmät kysymykset.

1.1 Pelot ja fobiat

Ihmisten susipelkoja on julkisuudessa vähätelty, koska susia pidetään virallisessa retoriikassa ihmisille vaarattomina eläiminä. Näin varmasti on silloin, kun susi kokee olevansa turvassa, eikä näe ihmistä riistana tai uhkana itselleen.

Pelosta puhuttaessa on kuitenkin pidettävä erillään *reaalipelko ja fobia.* Reaalipelko kohdistuu vaaralliseen asiaan oikealla tavalla toisin kuin fobia, joka kohdistuu symbolisesti asiaan, jota reaalitilanteessa on syytä varoa.

Reaalipelko on mm. johtanut siihen, että koiria ei saa pitää vapaana kaupungeissa, eikä eläinpuistojen susihäkkeihin lasketa ihmisiä. Näissä reaalipelko lähtee olettamuksesta, että mikään eläin ei toimi rationaalisesti, vaan sitä ohjaa vaistot. Sama reaalipelko ohjaa ihmisen suhtautumista pihoissa kulkeviin susiin.

Reaalipelon piiriin voidaan laskea vanhempien huoli lapsista. Huoli syntyy riskistä, että sudet reagoivat lapsiin kuten lampaisiin - ne näkevät edessään potentiaalista riistaa.

Vanhempien huoli jälkeläisistään on asia, johon puheilla ei voida vaikuttaa, vaan se on lajin säilymisen ehto ja yhteinen vaisto niin nisäkkäillä kuin monella muulla eläinlajilla.

1.2 *Suden muodostama uhka*

Suden muodostama uhka on todellinen ja siitä löytyy riittävästi tutkimustietoa satojen vuosien ajalta. Aristoteles teki merkintöjä susien aiheuttamista konflikteista kauan ennen ajanlaskumme alkua, ja vuosina 812-813 Ranskaan perustettiin viranomainen nimeltä ***louveterie***, jonka ainoana tehtävänä oli poistaa sudet.

Modernin historian professori Jean-Marc Moriceau Caenin yliopistosta, Ranskasta julkaisi vuonna 2011 kirjan ”L'Homme contre le loup: Une guerre de deux mille ans”, eli suomeksi: ”Ihminen vastaan susi, kahden vuosituhannen taistelu”. Kirja kertoo hyvin yksityiskohtaisesti susien ihmisiin kohdistuneista hyökkäyksistä Ranskassa.

Internet-osoitteesta http://www.unicaen.fr/homme_et_loup/_en/index.php löytyy yksityiskohtaiset kuvaukset yli 5000 tapauksesta.

Suomessa susien ihmisiin kohdistuneista hyökkäyksistä löytyy Tri. Antti Lappalaisen kirja ”Suden jäljet”, ISBN 952-5118-79-7.

Michail Pavlov on yli 150 tieteellistä julkaisua tuottanut Venäjän Tiedeakatemian jäsen, ja mahdollisesti aikansa paras suden tuntija. Hän kuvaa kirjassaan Volk, Moskova 1990, ISBN 5-10-001221-8 yksityiskohtaisesti susien ihmissyöntiä ja sitä edeltänyttä susien tottumista ihmisiin eri puolilla Keski-Venäjää toisen maailmansodan aikana sekä sen jälkeen.

Venäläinen tutkija professori Sergei Korytin julkaisi lehdessä Metsästys ja riistatalous N:o 6, 1990, ss. 6–7 sekä N:o 7, 1990, ss. 12–14. yhteenvedon vuosina 1840-1861 Venäjällä tapahtuneista susien ihmisiin kohdistuneista hyökkäyksistä. Yhteenveto perustui Venäjän sisäministeriön tilastoihin.

Intialainen tutkija julkaisi vuonna 1999 tutkimuksen susien tappamista lapsista 1990-luvulla Intiassa, Hazaribaghin maakunnassa (Rajpurohit, K.S. (1999); Child lifting: Wolves in India. Ambio 28(2):162–166).

Iranista löytyy vuodelta 2015 Bedharvandin tutkimus (Behdarvand Neda & Kaboli Mohammad. Characteristics of Gray Wolf Attacks on Humans in an Altered Landscape in the West of Iran. Human Dimensions of Wildlife. 20. 1-11. 10.1080/10871209.2015.963747.)

Sudet hyökkäävät edelleen ihmisten kimppuun alueilla, missä susien populaatio on runsas. Erona aikaisempaan on, että uhrit voidaan nykyajan lääketieteellä hoitaa, jolloin kuolonuhreilta monesti vältytään.

Lapsiin kohdistuneet hyökkäykset eri puolilla maailmaa noudattavat vuosisadasta toiseen samanlaista sieppaukseen perustuvaa kaavaa:

Tutkija / maa	Ajanjakso	Uhreja	Ikä	Pelastuneet	Aika	Tyttöjä
Moriceau (France)	1572-1824	933	0 – 14		Maaliskuu-Marraskuu	53,0%
Sergey Korytin (Russia)	1840-1861	221	2 - 13	29,4 %	Kesäkausi	59,4%
Rajpurohit (India)	1993-1995	80	3 -11	25,0 %	Kesäkausi	58,0%
Behdarvandi (Iran)	2001-2012	53	0 - 12		Kesäkausi	

1.3 Sietäminen

Suden ja ihmisen yhteiselo eli sietäminen nousi keskeiseksi teemaksi edellisen sudenhoitosuunnitelman päivityksessä, mutta reaalipelko sivuutettiin siinä uskossa, että ihminen saadaan tottumaan yhteiseloon suden kanssa. Näytti käyvän toisin. Sudet tottuivat ihmisiin, mutta ihmisille jäi sekä epäluulo että pelko.

Pelon käsitteestä on helppoa johtaa sietämisen vastustus koska: ”*Sietäminen on reaalipelon aiheuttajan synnyttämän onnettomuusriskin tietoinen hyväksyminen*”. Vaadittiin, että maaseudun väestö hyväksyy sen tietoisen riskin, jonka susi tuo mukanaan, ja sen seurauksena susikysymyksen keskiöön on noussut susien liiallinen tottuminen ihmiseen.

2 Elinvoimainen susikanta ja suotuisa suojelun taso

Direktiivi 92/43/ETY Artikla 1 määrittelee suotuisan suojelun tason sanoilla:

> *”Suojelun taso katsotaan suotuisaksi, kun kyseisen lajin kannan kehittymistä koskevat tiedot osoittavat, että tämä laji pystyy pitkällä aikavälillä selviytymään luonnollisten elinympäristöjensä elinkelpoisena osana”.*

Direktiivin 92/43/ETY Artikla 16 antaa selvän mahdollisuuden poiketa suden suojelusta sanoin:

> ”*Jollei muuta tyydyttävää ratkaisua ole ja jollei poikkeus haittaa kyseisten lajien kantojen suotuisan suojelun tason säilyttämistä niiden luontaisella levinneisyysalueella, jäsenvaltiot voivat poiketa 12, 13 ja 14 artiklan ja 15 artiklan a ja b alakohdan säännöksistä*”

Suotuisan suojelun taso on direktiivissä määritelty tavoitteeksi vain lajin luonnollisessa elinympäristössä.

3. Suden hyväksyttävyyden kasvattaminen ja perustuslaki

Suden ja ihmisen yhteiselo eli sietäminen on voimassa olevan sudenhoitosuunnitelman (SHS) sekä Maa -ja metsätalousministeriön selvityksessä 31.8.2018 asetettu uuden SHS:n tavoitteeksi, mutta molemmissa reaalipelko on sivuutettu siinä uskossa, että ihminen saadaan tottumaan yhteiseloon suden kanssa.

Sietäminen on onnettomuusriskin tietoista hyväksymistä ja tämä on näkökanta, joka ei työturvallisuudessa edes tule kyseeseen. Vaaditaan, että maaseudun väestö hyväksyy sen tietoisen riskin, jonka talojen pihoissa, taajamissa tai niiden välittömässä läheisyydessä liikkuva susi tuo mukanaan.

Oikeuskansleri Nikula on päätöksessään 13.7.1999, d:no 11/21/98 lausunut:

”Petoeläinten aiheuttama tai ainakin niistä tehtyihin havaintoihin perustuva todelliseksi mielletty uhka on sellainen ihmisten turvallisuutta heikentävä tekijä, jonka poistaminen on hallitusmuodon 16 a §:n 1 momentin mukaisesti julkisen vallan velvollisuus.

Toisaalta sama perusoikeuksien edistämisvelvoite koskee myös luonnon ja sen monimuotoisuuden säilyttämistä. Esillä olevassa tilanteessa kahden perusoikeuden toteuttaminen niihin sisältyvien vastakkaisten arvojen vuoksi näyttäisi johtavan ristiriitaan. Tällaisessa tilanteessa on perusoikeuksia punnittava vastakkain ja pyrittävä yhteensovittamaan ristiriitaan johtavien säännösten tulkinta tavalla, joka johtaa perusoikeuksien toteuttamiseen niiden tarkoitusta vastaavalla tavalla.

Ristiriitatilanteissa turvallisuuden ylläpitäminen on julkisen vallan ensisijainen tavoite.”

Sietämisen lähtökohta on yksiselitteisesti PL 7 § vastainen (turvallisuus). Se, että ihmisiä vaaditaan sietämään suden muodostama uhka, on myös PL 20 § vastaista (subsidariteettiperiaate). Se tosiasia, ettei karjatilallisilla ja koiranomistajilla ole mitään mahdollisuutta edes häätää koti- ja tuotantoeläimiä uhkaavia susia, vaan esitetään taloudellisten menetysten korvaamista ratkaisuna PL 15 § tarkoittamalle omaisuuden turvalle, ei ole PL tarkoittamaa omaisuuden turvaamista, vaan menetyksen summittaista korvaamista. Lemmikkieläimen omistajalle eläin on muutakin kuin tukku seteleitä.

Oikeuskansleri Nikula on edellä mainitussa päätöksessään lausunut:

”Uhan torjuminen on mahdollista toteuttaa loukkaamatta luonnon monimuotoisuutta, koska karhu ja susi eivät meillä kuulu asuttujen seutujen luonnon oloihin, eikä ihmistä hänen elinympäristössään häiritsevä petoeläin edusta luonnon monimuotoisuutta.”

4. Susien salametsästys

Suden salametsästyksen rajoittamista pidetään edelleen sudenhoitosuunnitelman yhtenä tavoitteena. Saatavilla olevien tieteellisten tutkimusten ja Eviran raporttien perusteella salametsästyksen merkitys ei ole kannan kannalta merkittävä ongelma. Evira on vuosina 2001 – 2014 tutkinut 81 suden ruhoa ja näistä vain 17 % oli luvattomia tappoja. Pidän tosin todennäköisenä, että kaikki luvattomat tapot eivät päädy viranomaisten tietoon.

Susien luvattomien tappojen kohdalla tulisi ensisijaisesti analysoida syyt, jotka johtavat suden tappamiseen. Aito ja arka villisusi kuuluu maailman vaikeimmin metsästettäviin eläimiin, eikä myrkyttämistä lukuun ottamatta ole mahdollista järjestää niin laajamittaisia salaisia operaatioita, että suden pyynti olisi tehokasta.

Olen itse suorittanut susien ruumiinavauksia ja löytänyt ruhoissa haulia. Pienten (alle 3 mm) haulien löytyminen susien kudoksista viittaa pikemminkin pihasuden häätämiseen, kuin tarkoitukseen tappaa susi. Yksinäinen henkilö ei metsässä pääse haulikon kantaman päähän villistä sudesta.

5. Susikannan seuranta

Suomen susikantaa seurataan pääosin GPS-tekniikalla ja susien osalta Luke on lähes kokonaan luopunut muiden riistalajien seurannassa käytetyistä menetelmistä. Meillä on kuitenkin toimivat järjestelmät, jolla eläinkantoja arvioidaan. Suomessa on käytössä suurpetojen havaintojärjestelmä nimeltä Tassu, johon yksittäiset havainnot rekisteröidään. Tämän tulisi riittää myös susikannan seurantaan, koska se riittää muiden lajien seurantaan.

Kanta-arvioissa ollaan pyritty luomaan susista dna-pohjainen rekisteri. Muiden riistalajien kohdalla kanta-arviot tehdään metsästäjien ilmoittamien havaintojen ja riistakolmiolaskennan avulla. Koska susi pääasiassa on reviirieläin ja lauma pysyy vuosittain koossa helmi- maaliskuuhun asti, on täysin mahdollista arvioida susikanta ja susien reviirien rajat jälkilaskennalla ilman kalliita GPS laitteistoja.

Laki koe-eläintoiminnasta 3:7 sanoo:

”Eläinkokeen saa suorittaa vain, jos tavoitellun tuloksen saavuttamiseksi ei ole käytännössä mahdollista käyttää muuta tieteellisesti luotettavaa menetelmää, joka ei edellytä eläimen käyttöä.”

Mikael Luoma Suomen Riistakeskuksesta antoi julkisuuteen lausunnon, jossa hän perusteli GPS-paikannusta tarpeella kartoittaa susien reviirit ja seurata pihakäyntejä. Reviirit ovat kartoitettavissa pienen ryhmän muutaman päivän kestävällä hiihtolenkillä ja pihahavainnosta löytyy tieto Tassu-rekisteristä.

On muistettava, että GPS-pantojen käyttö aiheuttaa merkittävää kärsimystä sen kohteeksi joutuneille eläimille.

Tästä aiheesta löytyy kuvakokoelma vastineeni lopussa.

6. Sudenhoitosuunnitelma luonnon ehdoilla

Luonnon kanssa ei voi sopia toimintamalleista, vaan kaikki biologinen kehitys perustuu evoluutioon, joka painottaa eliöiden muuntelua, voimakasta lisääntymistä ja taistelua olemassaolosta.

Evoluution periaatteiden mukaisesti susi (kuten muut kasvit ja eläimet) ottaa kaiken sen vapaan tilan, joka sille annetaan. Jos ihminen peräätyy, susi tulee perässä. Tähän periaatteeseen sudenhoitosuunnitelmalla ei voida vaikuttaa, ja sietämistä susi käsittelee sille myönnettynä oikeutena kasvattaa elinpiiriään, ei velvollisuutena väistää ihmistä. Sietämisestä seuraa, että:

- Susi ei koe ihmistä pelottavana ja itselleen vaarallisena eläimenä.
- Sudet yhdistävät ihmisen asumukset ja hajun ravintoon, ei uhkaan. Näin ne ovat oppineet hakemaan ravintoa asutuskeskusten lähettyviltä (vrt. kojootit).
- Ihmisten omat toimet, kuten luontokuvaajien ylläpitämät haaskat, vähentävät entisestään susien pelkoa ihmistä kohtaan ja vääristää susien omaa suhdetta luontoon.

Susien kohdalla on selvää, että tiukan suojelun takaamista oikeuksista huolimatta, niille ei voida asettaa velvoitteita, vaan yhteiselon puitteet on luotava susien omien oppimismekanismien avulla. Tällöin meidän tulee soveltaa luonnon käyttämiä menetelmiä, joiden mukaan (ihmis-) arkuus on lajin selviytymisen ehto.

Tästä syystä esitän, että:

1. Asuttujen alueiden ympärille muodostetaan suojavyöhyke, ja vyöhykkeen ulkopuolella oleva alue luokitellaan suurpetojen *luonnolliseksi elinympäristöksi*. Tätä käsitettä ei laissamme ole määritetty.
2. Luovutaan kokonaan susien metsästyksestä niiden *luonnollisessa elinympäristössä*, koska susi ei ymmärrä, miksi sitä metsästetään, eikä metsästys näin ollen tuo susiin ”sietämisen” edellyttämää arkuutta. Kannanhoidollista metsästystä tulisi käyttää vain, jos susien lukumäärää ei muilla menetelmillä voida hallita.
3. Susi saadaan aina tappaa sen luonnollisen elinympäristön ulkopuolella, ts. kun se liikkuu asutuksissa, tulee pihoihin tai se uhkaa asutusten välittömässä läheisyydessä laiduntavaa karjaa. Tappaminen ei vaatisi erillistä lupaa, mutta kunkin tapon lainmukaisuus tutkitaan viranomaisten puolesta. Laittomat tapot käsitellään törkeinä metsästysrikoksina kuten aiemmin.
4. Otetaan lainsäädäntöön Ruotsin metsästyslain 28 § mukainen sääntö, joka antaa oikeuden ampua susi myös sen *luonnollisessa elinympäristössä* ilman ennakkoilmoitusta silloin, kun se välittömästi uhkaa kotieläimiä tai metsästyskoiria.

Nämä toimenpiteet tulevat johtamaan siihen, että:

1. Susien arkuus ihmisiä kohtaan kasvaa, ja susien pihakäynnit vähenevät.
2. Suden luontaisen arkuuden palauttamisella saadaan suden suojelupolitiikalle koko kansaa kattava hyväksyntä.
3. Motiivi susien laittomalle tappamiselle poistuu.

Sanelemalla ristiriidat eivät tule ratkeamaan, koska vaatimus sietää susi jää olemaan.

7. Yhteenveto

Sudenhoitosuunnitelma ja sen myötä tutkijoiden halu tehdä tieteellistä tutkimusta susilla tulee pitää erillään tavallisten ihmisten arjesta. Pannoitukset, susien seuranta ja erilaiset ekososiaaliset hankkeet ja kokeilut kuuluvat Yliopistomaailmaan, ei Luonnonvarakeskukselle eikä Suomen Riistakeskukselle. Ennen kaikkea, tavalliset kansalaiset eivät voi toimia tällaisten tutkimusten koekenttänä.

Lestijärvellä 2018.10.18

Kaj Granlund, FM

Lestijärvi

Eläinten GPS-seuranta

Eläinten seurannassa tulisi keskittyä perinteisiin menetelmiin, joihin kuuluu GPS-seurannan korvaaminen eläinten seuraamisella maastossa sekä loukkupyynti helikoptereista ammuttavien nukutusnuolien sijaan. Villien eläinten takaa-ajo helikopterilla aiheuttaa tarpeettomia stressitilanteita ja Suomessa on tapauksia, joissa helikopterista ammuttu nukutusnuoli on tappanut tutkittavan eläimen. Perhosta löytyi pannoitustilanteesta karannut metsäpeura, jonka etujalat oli sidottu yhteen nahkaremmein. Peura oli tästä johtuen kuollut metsään.

GPS-seurannasta tulee luopua kokonaan johtuen siitä syntyvistä haitoista luonnonvaraisille eläimille. Alle olen koonnut muutamia kuvia pannan aiheuttamista vaurioista.

Kyyjärvellä 2013 ammuttu karhu.

Ähtärissä ammuttu karhu. Oli yrittänyt poistaa pannan kynsillään ja repinyt ihon auki.

Orivedellä ammuttu karhu. Haava pannan alla ja todennäköisesti seurausta karhun pyrkimyksestä poistaa panta.

Kuhmossa kaadetun karhun kaula. Pannan reuna näkyvissä ja haava meni pannan alle.

Kahden suden kaulat, Norja 2018. Karvoitus oli läpimärkä ja painunut kasaan pannan alla. Pakkasta n. -20 astetta ja karvoitus oli menettänyt eristyskykynsä täysin.

Talvella pantaan jäätyvä nuoskalumi saattaa kasvattaa pannan painoa kaksin- tai kolmin-kertaiseksi.

Nuoskalumen haitta näkyy joka vuosi metsästyskoirilla.

Pannan tuhoama karvoitus kauriin kaulassa.

Susien tappama metsäpeura hiljentynyt panta kaulassaan Perhossa 2014. Pannan automaattinen irrotusmekanismi ei ole toiminut.

Ahman kaula Norjassa

Pannoitetun supin kaula Haaparannassa